

řečeno, že by musila míti průchod ustanovení řádu živnostenského, jmenovitě pak předpisy o dani výdělkové v těch případech, kde zaměstnání toto se výjimkou provozuje formálně po živnostensku jakožto podnik samostatný (výn. min. fin. ze dne 28. května 1865 č. 22095 pro Korutany).

III. Právo poplatkové.

Knížky průvodčích po horách vystavené politickými úřady na základě řádu o průvodu po horách podléhají kolku za 1 zl. (§ 1 zák. ze dne 4. dubna 1894 č. 71 ř. z.). Vysvědčení, která zanesou cestující průvodčím do knížek jejich, jsou kolku prosta (viz prováděcí nařízení min. fin. ze dne 7. dubna 1894 č. 74 ř. z.).

Průvody (v novém řízení soudním).

Průvody rozumíme prostředky, jež v soudci mají vzbuditi plné přesvědčení o pravdivosti neb nepravdivosti nějaké okolnosti skutkové pro spor sice rozhodné, avšak pochybné. Předmětem důkazu mohou tudíž býti jen okolnosti faktické, nikoliv snad též práva, neboť *facta probantur, jura deducuntur*. Z průvodů zná nový civilní řád soudní ze dne 1. srpna 1895 č. 113 ř. z. platný od 1. ledna 1898, tyto:

I. Listiny a věci přezvědné (*Auskunftssachen*) v § 318 jmenované, zejména pomníky, mezníky, znaky hraničné, rabuše, vrubovky etc. Co se týče předkem listin, jsou tyto buď veřejné (§ 292) buď soukromé (§ 294). Listina, má-li tvořiti důkaz, musí býti pravou. Listina veřejná má presumpci pravosti na své straně, takže kdo tvrdí opak, musí jej dokázati, listina soukromá platí pak tak dlouho za pravou, pokud odpůrcem pravost popřena nebude. Bude-li pravost popřena, dokaž ji strana, která listiny co průvodu užiti zamýšlí (§ 310 nn.). Listiny veřejné činí plný důkaz o tom, co obsahují, tedy zejména i o datu a místě jich zřízení (§ 292). Listiny soukromé vydatelem podepsané (aneb aspoň legalisovaným znamením jeho ruky opatřené) činí plný důkaz jen o tom, že prohlášení v listině obsažené od vydatele pocházejí, datum a místo zřízení však nedokazují (§ 294). Průvodnost jinakých listin soukromých posoudí soud volně (§ 272). Průvodnost knih obchodních, denníků dohodců a jich závěrečných lístků (*Schlussnote*) posouditi sluší dle zákona obchodního (§ 295, čl. 34 obch. z.), průvodnost pak jinakých knih než obchodních (na př. hospodářských, živnostenských) posoudí soud volně (§ 295). Má-li listiny užito býti co průvodu, musí arcíť ona býti soudu předložena. Předloží pak listinu (a sice z pravidla celou a v prvopisu, ač v obou směrech zákon výjimky připouští):

1. strana, jež se listiny dovolává (§ 298 nn.); 2. odpůrce (pokud arcíť listinu v rukou má) k návrhu strany, jež se jí dovolává (§ 303 nn.); 3. osoba třetí mimo spor stojící buď k pouhé žádosti probanta buď k jeho žalobě (§ 308). V případech pod č. 2 a 3 dotčených mluví se o ediční povinnosti. Ediční povinnost ohledně knih obchodních a denníků dohodců posouditi dlužno dle zák. obch. (čl. VII. uv. z. k s. ř. a čl. 37 obch. z.). Konečně sluší ještě podotknouti, že podobně jako již Josefinský soudní řád (§ 311) zná i nový soudní řád t. zv. *exemplifikaci* listin soukromých, t. j. stává-li se listina soukromá (ne však veřejná) nečitelnou neb chátrá-li, může její majitel jakož i každý jiný účastník žádati na vydání listiny za obnovení listiny, ovšem na svůj náklad. Zdráhá-li se vydání takové vyhověti, lze o to žalovati (§ 317). Průvodnost věcí přezvědných posoudí soud volně (§ 318). (Viz čl. Listiny.)

II. Svědci (§§ 320—349).

Zákon uvádí v § 320 osoby, jež co svědci slyšeny býti nesmí, a v § 321 osoby, jež svědectví mohou odepřítí udavše důvody toho. Zdráhá-li se svědek vypovídati, nemaje proto důvodu podstatného aneb zdráhá-li se složití přísahu svědeckou, lze proti němu zakročití exekucí ad factum praestandum (t. j. donutiti jej pokutou neb vazbou, § 325). Před výsledkem vzat budiž svědek do přísahy dle přísežné formule zavedené zákonem ze dne 3. května 1868 č. 33 ř. z. a zachované v platnosti čl. XL. uv. z. k s. ř. (§ 337). Avšak z pravidla § 337 (že totiž svědek přísahá a že přísahá před výsledkem) máme výjimky v obojím směru. Jednak svědek vůbec nepřísahá, když totiž buď zákon přísahu jeho vylučuje (na př. při osobách 14. roku nedosahnuvších) aneb soud k srovnalému návrhu stran svědka do přísahy nevezme (§ 336), jednak pak přísahá svědek někdy teprve dodatečně (t. zv. přísaha následná — Nacheid §§ 337, 338). Svědek vyslýchá se předkem všeobecně (ad generalia), pak o věci samé (ad specialia). Kromě toho budiž vždy tázán po důvodu vědomosti (ratio scientiae) o okolnostech, o kterých vypovídá (§ 340). K objasnění výpovědi svědkových slouží jednak konfrontace (§ 339), jednak právo stran sporných klásti se svolením soudu svědku dotázky (§§ 341 a 289).

Vedle obyčejných svědků (t. j. osob, jež na základě vlastního pozorování vypovídají o minulých okolnostech faktických, jejichž pozorování a posouzení žádných odborných vědomostí nepředpokládá) mluví též zákon o svědcích věci znalých (§ 350 »Sachverständige Zeugen«) t. j. osobách, jež vypovídají o takových faktech minulých, jichž pozorování a posouzení předpokládá nezbytně určité vědomosti odborné. Jinak však platí i o těchto svědcích předpisy dané o svědcích vůbec. (Viz čl. Svědci.)

III. Znalci (§§ 351—367).

Znalce a sice jednoho neb i více ustanoví soud, slyšev strany (§ 351). Jisté osoby (totiž osoby, jež jmenuje § 353) musí, byvše soudem za znalce ustanoveny, funkci tuto přijmouti. Z důvodů, pro které svědek může výpověď odepřítí (sc. důvody § 321), může i ustanovený znalec žádati za sprostění povinnosti znalecké. Odepře-li však znalec podati dobrozdání, nemaje pro to dostatečného důvodu, tresce se pokutami (pořádkovými a po případě i pro svévoli) a je povinen nahraditi škodu, která stranám následkem zmaření nebo průtahu v řízení důkazním bude způsobena (§ 354). Strany mají pak právo znalce zamítnouti, jsou-li tu důvody, pro které by soudce zamítnouti mohly (§§ 355 c. ř. s., 19 nn. j. n.). Před počítím důkazu znaleckého složí znalci přísahu znaleckou rovněž dle přísežné formule zavedené zák. ze dne 3. května 1868 č. 33 ř. z. (čl. XL. uv. z. k s. ř.). Z přísahy však sejde, jsou-li s tím obě strany srozuměny neb jde-li o stálé přísežné znalce, kteří budtež jen na přísahu již jednou pro vždy složenou upamatování (§ 358). Činnost znalců záleží pak v podání nálezu (Befund) aneb jen v podání dobrozdání, byl-li totiž faktický podklad dobrozdání na jisto již postaven. Dobré zdání podává se z pravidla ústně, avšak soud může naříditi, by bylo písemně podáno (§ 357). Avšak dobrozdání ať bylo již podáno písemně aneb jen ústně, sluší vždy náležitě odůvodniti (§ 362). Bylo li více znalců přibráno, mohou podati buď společné dobrozdání, jsou-li souhlasného náhledu aneb podá každý z nich své zvláštní dobrozdání s udáním důvodů, které jej k tomu vedly (§ 361).

IV. Ohledání soudní (§§ 368—370) t. j. případ, kde soud svým vlastním nazíráním a pozorováním snaží si zjednatí objasnění o okolnostech faktických pro spor rozhodných. K provedení ohledání může soud, je-li toho třeba, přibrati jednoho po případě i více znalců. (Viz čl. Ohledání soudní)

V. Přísežný výslech stran (§§ 371—383).

Podstata tohoto průvodu, který nový civilní řád zavedl na místo instituce přísah v starém řádě soudním tak významnou roli hrající a kterému přisoudil úkol subsidiární přihlížející k němu co k ultimum remedium probationis (§ 371 al. 2), záleží v tom, že předkem vyslychají se a to zpravidla obě strany (pokud se arciť obě dostavily) nepřisežně, načež dojití může k přísežnému výslechu jedné z nich (§ 376). A sice dojde k němu, když výslech nepřisežný nepostačí, by v soudci vzbudil plné přesvědčení o pravdivosti neb nepravdivosti fakt vyslychanými stranami tvrzených. Z pravidla, že obě sttany nepřisežně slyšány býti mají, připouští zákon výjimky (na př. § 374). O téže skutkové okolnosti může však jen jedna strana býti přísežně slyšena a ani soud apelační nemohl by o téže okolnosti skutkové druhou stranu přísežně slyšeti (§§ 377, 489 odst. 1). Která strana má pak býti slyšena pod přísahou (která se podobně skládá, jako přísaha svědecká) o tom rozhodne soud na základě volného uvážení (§ 378). Vypovídala-li by strana pod přísahou křivě, dopustila by se tím podvodu naznačeného v § 199 lit. a) tr. z.; proto budiž strana před přísežným výslechem upamatována na povinnost udati pravdu, na svatost a význam přísahy, jakož i na trestní následky přísahy křivé a budiž jí po případě poskytnuta lhůta na rozmyšlenou (§§ 377 a 379). Doložití dlužno, že v některých sporech je průvod tento naprosto vyloučen a sice v řízení o rušení držbě (§ 457) a ve sporech manželských, jež i příště projednávati se budou dle dv. dek. ze dne 23. srpna 1819 č. 1595 sb. z. s. (§ 13 cit. dek. z 1819).

Na konec sluší se ještě o tom zmíniti, že průvodů uvedených, vyjmouc přísežný výslech stran, lze užiti i k pouhému osvědčení (Glaubhaftmachung), jež se liší od důkazu tím, že nemá poskytnouti soudci plné přesvědčení o pravdivosti neb nepravdivosti některé okolnosti faktické, nýbrž jen přesvědčení částečné (§ 274). Rovněž platí předpisy civilním řádem o jednotlivých průvodech dané i v řízení exekucním, pokud řád exekucní (ze dne 27. května 1896 č. 79 ř. z.) něco jiného neustanovuje (§ 78 ex. ř.).

Přebýtky (v právu horním).

I. Pojem a význam.

Přebýtky jsou ony části hor, které propůjčenými měrami dolovými tak jsou uzavřeny, že nelze v nich položití pravidelnou míru důlní (§ 71 hor. z.). Wenzel poznamenává o původu přebytků toto: Pojem přebytků děkuje svůj původ zlořádu spojenému ode dávna s vyměřováním polí důlních. I kdyby se člověk při stanovení polí důlních bezpodmínečně podřídil ohledům daným vlivy přírody, nemožno jest vystříci se tomu, aby mezi měrami důlními zůstaly prostory nepojaté, kteréž uzavírají úplně nebo částečně míry důlní tak, že nemohou být pro skromný rozsah svůj a i pro polohu svou samostatnými měrami důlními. To musilo se tím spíše státi, jelikož učiněn pokus uměle ohraničiti míry a pole důlní a vyprostiti je co nejvíce ze vlivů přírody a přizpůsobiti je vyšším ohledům průmyslu horního. Takovéto prostory zůstávají mezi vyměřenými měrami důlními ve